

Společná koncepce monitoringu stavu povrchových vod v Mezinárodní oblasti povodí Labe

1. Úvod

Podle článku 8 Směrnice Rady 2000/60/ES (Rámcová směrnice) je třeba pro sledování stavu vod (povrchových a podzemních vod) ustavit programy, které zajistí souvislý a úplný přehled o stavu vod. Tyto programy musí být připraveny v aplikovatelné podobě do 22. 12. 2006. Souhrnná zpráva o monitorovacím programu Mezinárodní oblasti povodí Labe musí být předána Evropské komisi v březnu 2007.

Monitoring stavu povrchových vod je nástrojem ke kontrole plnění cílů stanovených Rámcovou směrnicí. Monitoring musí umožnit spolehlivé hodnocení stavu povrchových vod, současně je ale nutné najít ekonomicky únosnou míru s ním spojených nákladů.

Koncepce monitoringu povrchových vod v Mezinárodní oblasti povodí Labe ukazuje hlavní směry pro postup k vytvoření společného programu monitoringu.

Společný monitoring Mezinárodní oblasti povodí Labe zahrnuje takový výběr z monitoringu realizovaného na národních úrovních, který umožní souhrnně kontrolovat postup řešení nejvýznamnějších problémů na mezinárodní úrovni (na úrovni A). Do mezinárodního programu monitoringu budou k tomuto účelu vybrány nejdůležitější profily situačního monitoringu. Společný mezinárodní program monitoringu, bude postupně upřesňován na základě potřeb vznikajících při realizaci opatření, aplikací společných evropských postupů a na základě vývoje poznání.

- Sladění a sjednocení programů monitoringu pro mezinárodní oblast povodí včetně přeshraničních vodních útvarů

Bude potřeba sjednotit rozsah sledovaných ukazatelů, analytické postupy včetně doporučených mezí stanovitelnosti a minimální četnost sledování. Zohlednit jak principy a cíle Plánu mezinárodní oblasti povodí Labe, tak specifické přístupy jednotlivých zemí ke sledování a hodnocení vodních útvarů. Zde je nutná spolupráce v rámci MKOL a Komise pro hraniční vody.

- Určení a dohodnutí míst situačního monitoringu zejména na hranicích

V České republice a v Německu [Rakousku, Polsku] byla určena síť profilů situačního monitoringu, která zahrnuje i profily Mezinárodního programu měření MKOL a významné hraniční profily.

Z celkového počtu těchto měřících míst situačního monitoringu bude od roku 2007 do Mezinárodního programu měření MKOL zařazeno 19 profilů (viz tab. v kap. 2.1).

- Stanovení mezí stanovitelnosti, způsobu a doby odběru vzorků a jiných mezních podmínek, příprava vzorků a analytika

Pro všechny ukazatele, které jsou relevantní v celém povodí Labe, resp. které mají přeshraniční dopad, je z pohledu srovnatelnosti dat žádoucí harmonizovat analytické metody a postupy včetně doporučených mezí stanovitelnosti, resp. způsobu a doby odběru vzorků. Příkladem pro další postup může být Mezinárodní program měření MKOL v kontextu jeho historického vývoje.

Meze stanovitelnosti by měly být u všech relevantních sledovaných chemických ukazatelů nižší než poloviční hodnoty příslušných norem environmentální kvality, které stanovuje Rámcová směrnice o vodách.

- Nutnost a možnost koordinace monitoringu složek kvality ohledně hlavních druhů znečištění, jeho realizace

Pokud se má koordinovat výběr složek pro biologická sledování ve vazbě na přítomnost či nepřítomnost hlavních druhů znečištění v zájmové lokalitě (tedy hlavní typ znečištění a k tomu výběr biologického společenstva jako nejlepšího ukazatele, např. nutrienty = makro-fyta, fyto-bentos) bude nutná mezinárodní koordinace především v hraniční oblasti.

- Možnosti shrnutí výsledků monitoringu povrchových a podzemních vod, realizace

Podle požadavků WISE.

- Důsledky různé hustoty měrných profilů a četnosti měření na srovnatelnost výsledků při vyhodnocení

Různá hustota měrných profilů (např. v problémové části povodí) může odrážet různý charakter povodí, resp. vodních útvarů, což by z celkového společného pohledu nemělo mít negativní dopad.

Četnost sledování (v některých případech také minimální četnost sledování uvedená v Rámcové směrnici) by měla být harmonizována, resp. by měla být dohodnuta minimální četnost sledování tak, aby výsledky hodnocení mohly vůbec být srovnatelné.

V závislosti na požadavcích dceřinné směrnice o prioritních látkách a mezikalibračním procesu se ukáže, zda bude možné již v prvním plánovacím cyklu (plán povodí 2009) provádět hodnocení stavu vodních útvarů podle společných mezinárodních postupů a se srovnatelnými výsledky.

2. Situační monitoring

2.1 Tekoucí vody

	Měrné profily	Principy
ČR	65, z toho je 7 profilů MKOL, z toho 4 na Labi: Valy, Lysá, Obříství, Děčín a 3 na ústích: Vltava - Zelčín, Ohře - Terezín a Berounka - Lahovice	pozorování dlouhodobých trendů, vyvolávaných přírodními podmínkami nebo rozsáhlou lidskou činností, popis vývoje ekologického a chemického stavu povodí
SRN	(předběžně) 76, z toho je 12 profilů MKOL, z toho 5 na Labi: Hřensko/Schmilka, Magdeburg, Schnackenburg, Zollenspieker, Seemannshöft a 7 na ústích přítoků Labe: Sála (Saale) - Rosenberg, Unstrut - Freyburg, Bílý Halštřov (Weiße Elster) - Halle-Ammendorf, Černý Halštřov (Schwarze Elster) - Gorsdorf, Mulde - Dessau, Havola (Havel) u města Havelberg a Spréva (Spree) - soutok s Havelou	
Potřeba koordinace	výběr měrných profilů v blízkosti státních hranic, resp. hranic spolkových zemí definice environmentálních cílů pro oblast povodí	

2.1.1 Hodnocení ekologického stavu / potenciálu

2.1.1.1 Biologické složky kvality

	Fytoplankton	Makrofyta, Fytobentos		Makrozoobentos	Ryby
ČR	6x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	2x/rok, jednou za 3 roky	2x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky
SRN	6-7x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	aktuální stav metodiky hodnocení požaduje 3 odchyty ryb v průběhu 6 let
Potřeba koordinace	metodika hodnocení není odsouhlasená – není hotová pokud možno ve stejný rok doporučení: dohoda ichthyologů na harmonizaci četnosti sledování ryb				

ČR: podle Rámcové směrnice, kde jsou určeny minimální požadavky a s ohledem na dlouhodobé sledování v rámci státní sítě

2.1.1.2 Obecné chemicko-fyzikální složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

ČR	min. 12x/rok, každoročně
SRN	min. 12x/rok, každoročně
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání

2.1.1.3 Hydromorfologické složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

Oproti ostatním složkám, které se váží víceméně k hodnocení profilu, je nutné u morfologie hodnotit celé úseky toků podle typů a řádů (kromě hydrologie, kde se hodnocení bude vázat k profilům limnigrafů). Toto hodnocení se bude provádět stejně pro situační i provozní monitoring podle národního metodického pokynu. Srovnatelnost z mezinárodního pohledu nebude pravděpodobně úplná.

Hodnocení morfologie tekoucích vod v Německu se bude nezávisle na umístění a kategorii měrných profilů situačního, provozního nebo výzkumného monitoringu zpravidla opírat o výsledky terénních (lokálních) mapování hydromorfologických struktur pro spolu související tekoucí vody podle metodiky LAWA. Souběžně s tímto bude vytvořena databáze příčných staveb, která bude aktualizována v závislosti na zásadních strukturálních změnách na tocích, zpravidla však jednou za šest let.

	Příčné stavby	Morfologie toku	Hydrologie
ČR	jednou za 6 let	jednou za 6 let	nepřetržitě
SRN	jednou za 6 let	jednou za 6 let	nepřetržitě
Potřeba koordinace	vytvoření / aktualizace databáze příčných staveb na významných tocích		

Česká republika považuje za vhodné připojit k monitorovaným profilům také měření a hodnocení množství vody.

2.1.1.4 Specifické syntetické a nesyntetické znečišťující látky (příloha VIII, seznam eco) k hodnocení ekologického stavu

	Příloha VIII (v SRN: seznam eco)
ČR	12x/rok, jednou za 6 let
SRN	4 resp. 12x/rok, minimálně 1x za 6 let, v závislosti na vnosu ve významných množstvích (poloviční norma environmentální kvality), v závislosti na ukazateli
Potřeba koordinace	porovnání seznamů „relevantní látky“ jmenovitě uvést rozdíly v normách environmentální kvality doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání

2.1.2 Hodnocení chemického stavu; látky podle příloh IX a X (v SRN: seznam chem)

	Příloha IX	Příloha X	Znečišťující látky v dalších směrniciích ES (dusičnany)
ČR	12x/rok, jednou za 6 let	12x/rok, jednou za 6 let	
SRN	4x/rok, min. 1x za 6 let, avšak při překročení poloviční hodnoty normy environmentální kvality každoročně	12x/rok, každoročně pouze v případě emisí	12x/rok, minimálně jednou za 6 let,
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání, jmenovitě uvést rozdíly v normách environmentální kvality		

Pokud budou u některé z látek uvedených v přílohách IX a X zjištěny koncentrace překračující poloviční hodnotu normy environmentální kvality podle Rámcové směrnice, zůstane tato látka v Německu v každoročním monitorovacím programu s četností sledování 12x/rok.

2.2 Stojaté vody

2.2.1 Hodnocení ekologického stavu / potenciálu

2.2.1.1 Biologické složky kvality

	Fytoplankton	Fytobentos	Makrozoobentos	Ryby
ČR 16 údolních nádrží v situačním monitoringu, počet profilů provozního monitoringu na nádržích zatím není znám	4x/rok, jednou za 3 roky			
SRN 22 jezer (Braniborsko / BB 10, Mecklenbursko-Přední Pomořansko / MV 5, Šlesvicko-Holštýnsko / SH 2, Duryňsko / TH 2, Sasko-Anhaltsko / ST 3)	6x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky	Metoda hodnocení se ještě vyvíjí
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání			

ČR – V nádržích se tradičně sleduje zooplankton (diverzita, druhové složení), se sledováním fytobentosu, makrofyt a ryb se v současné době nepočítá, tyto složky jsou spíše vhodné pro přirozená jezera.

2.2.1.2 Obecné chemicko-fyzikální složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

ČR	4x/rok, jednou za 3 roky
SRN	6x/rok, jednou za 3 roky
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání

2.2.1.3 Hydromorfologické složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

	Morfologie toku variace hloubek; množství, struktura, dnový substrát; struktura břehové zóny	Hydrologie
ČR		
SRN	jednou za 6 let	vodní stav jezer nepřetržitě
Potřeba koordinace	odsouhlasení metodických postupů	

2.2.1.4 Specifické syntetické a nesyntetické znečišťující látky (příloha VIII, seznam eco) k hodnocení ekologického stavu

	Příloha VIII (v SRN: seznam eco)
ČR	6-12x/rok, jednou za 6 let
SRN	4 resp. 12x/rok, min. jednou za 6 let v závislosti na vnosu ve významných množstvích
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání, jmenovitě uvést rozdíly v normách environmentální kvality

2.2.2 Hodnocení chemického stavu; látky podle příloh IX a X (v SRN: seznam chem)

	Příloha IX	Příloha X	Znečišťující látky v dalších směrnicih ES (dusičnany)
ČR	4x/rok	6x/rok	
SRN	4x/rok, jednou za 6 let, avšak při překročení poloviční hodnoty normy environmentální kvality každoročně	12x/rok, každoročně pouze v případě emisí	4x/rok, jednou za 6 let, avšak při překročení poloviční hodnoty normy environmentální kvality každoročně
Potřeba koordinace	doba odběru vzorků se zřetelem na sezónní kolísání jmenovitě uvést rozdíly v normách environmentální kvality		

2.3 Pobřežní a brakické vody

bez České republiky, v SRN se nadále přepracovává

	Měrné profily	Principy
SRN	různé měrné profily ve spolupráci mezi spol- kovými zeměmi Šlesvicko-Holštýnsko (SH), Hamburk (HH) a Dolní Sasko (NS)	pozorování dlouhodobých trendů na reprezentativních měrných profilech
Potřeba koordinace		

2.3.1 Hodnocení ekologického stavu / potenciálu

2.3.1.1 Biologické složky kvality

	Fytoplankton	Makroskopické řasy, rostliny krytosemenné	Makrozoobentos
SRN	každý půlrok	1x/rok, jednou za 3 roky	1x/rok, jednou za 3 roky
Potřeba koordinace			

2.3.1.2 Obecné chemicko-fyzikální složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

SRN	4x/rok
Potřeba koordinace	

2.3.1.3 Hydromorfologické složky kvality na podporu hodnocení biologického stavu

	Struktura vodního útvaru
SRN	jednou za 6 let
Potřeba koordinace	

2.3.1.4 Specifické syntetické a nesyntetické znečišťující látky (příloha VIII, v SRN: seznam eco)

Sledování znečišťujících látek pro hodnocení ekologického stavu se provádí v případě vnosů ve významných množstvích v dotčených vodních útvarech každé tři měsíce.

	Příloha VIII (v SRN: seznam eco)
SRN	4x/rok, v závislosti na vnosu ve významných množstvích
Potřeba koordinace	

2.3.2 Hodnocení chemického stavu; látky podle příloh IX a X (v SRN: seznam chem)

Prioritní látky pro hodnocení chemického stavu se v případě emisí sledují v měsíčních intervalech, pokud jsou k dispozici poznatky, že významný přítok, ústící do těchto vodních útvarů, obsahuje vnosy příslušných znečišťujících látek.

3. Provozní monitoring (pouze informativně, vzájemné sdělování informací o vývoji)

Provozní monitoring není součástí společného programu monitoringu za Mezinárodní oblast povodí Labe a ani výsledky nejsou bezprostřední součástí společné Zprávy A. Ve společné Zprávě A budou obsaženy pouze souhrnné informace o tom, kolik, případně které vodní útvary jsou sledovány v rámci provozního monitoringu, případně výsledné hodnocení jejich stavu.

U některých vodních útvarů v česko-německé pohraniční oblasti jsou společné kompetence. Zde je nezbytné se dohodnout v tom smyslu, aby byly kompetence ve vazbě na monitoring a hodnocení vodních útvarů jednoznačné.

Údaje za Německo se v současné době projednávají a budou dodány dodatečně.